

Izhaja

vsak četrtek (po potrebi
tudi večkrat) z datumom
prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankirajo in
šiljajo uredništvu lista
Velikovec, K.

Rokopisi
strani 1.

Rokopisi
Dopisom
priložiti

Nefrankirani dopisi se ne
sprejmejo.

Licejska knjižnica

Ljubljana

MIR

Glasiló koroških Slovencev.

Velja

za celo leto K 20.—
» pol leta » 11.—
» četrt » 6.—
» 1 mesec » 2.—

za inozemstvo primeroma več.
Naročnina se plačuje vnaprej.

Za oglasila se plačuje po 50 v, med
besedilom po 1 K za 1 cm² vsakokrat,
minimum 24 cm². — Za poslano se
plačuje po 80 v, za parte, zahvale in
izjave po 1 K za 1 cm². — Za male
oglasje se plačuje po 30 v za besedo;
debelo tiskano 60 v vsakokrat;
minimum 5 K.

Za izvestilo pri upravnistvu 3 K posebej.
Vprašanje je za odgovor priložiti znamko.

Denar naj se pošilja na naslov:
Upravištvó lista »Mir«,
Prevalje, Koroško.

Leto XXXIX.

Prevalje, 4. septembra 1920.

Št. 49

Tako bo!

„Nemški“ shod v Grebinju.

Zadnjo nedeljo so nameravali Nemci in nemškutarji zborovati v Grebinju pod firmo „Kärntnertag“ — koroški dan.

Ker smo tudi mi Korošci, smo se tudi shoda udeležili in smo bili radovedni, kaj nam bodo Steinacher, dr. Reinprecht, Buchwieser, Pliemtscher, Poetsch, Jožef Glantschnig in drugi povedali.

A zastoj smo čakali nemške govornike. Ko je napovedani čas že pretekel, je zastopnik okr. glavarstva dr. Vidmar vprašal gosp. Plaznika in Schwarza kot sklicatelja shoda, če bodo zborovali. Nemci so se odpovedali zborovanju. Že zgodaj zjutraj so kapelski fantje prišli v Grebinj.

Grebinjčani so jih pozdravili s „Heil“ — misleč, da prihajajo Nemci ali nemškutarji. A kako so bili presenečeni, ko so čuli kot odgovor „živijo“ — klice. Prihajale so naše vrste, prihajali so Nemci iz Velikovec in nemškutarji iz velikovške okolice. Marsikaterega je bilo sram, ko so videli, kako jih poštene Slovenci zaničujejo.

Slovenci so zasedli solučno, Nemci pa senčno stran. Dohajajoče vozove slovenskih mož in fantov so Slovenci burno pozdravljali. V mogočnem sprevedu so prihajali Važenberžani, nepregledna vrsta voz je prišla iz pliberške okolice. Dobroci in drugi so se pripeljali na avtomobilih.

In potem se je začelo manifestiranje za slovensko stvar! Sijajno razpoloženje na naši, jeza in zelena zavist na drugi strani. Bridke besede

so morali poslušati Nemci, posebno pa še nemškutarji.

Med slovensko in nemško vrsto je bilo naše orožništvo, ki je vzdržalo vzorno ves čas — red. Navzoč je bil predsednik velikovške antantne komisije podpolkovnik Hordern, ki je opazoval nemški shod z odra na trgu. Ko je bila ura dvanajst, izpregovori v angleškem in nemškem jeziku: „Imeli ste dosti prilike dati duška svojim čustvom. Na dan plebiscita bo vsak imel priliko pokazati pri tajnem glasovanju, kam koče spadati. Želim, da v pol uri zapustite prostor.“ „Živijo Anglija“ — so klicali naši fantje. Slovenci so se mirno in dostojno odpeljali. Nemci so se nekaj časa obotavljali, a nazadnje so se vdali usodi in odšli. Za Nemce je pomenil grebinski „Koroški dan“ izgubljeno bitko, za nas pa sijajno zmago.

Proti koncu je bil zanimiv prizor. Nekaj nemških fantov je privlekle dve frankfurtarici na dan. Ko Slovenci to zapazijo, hajd nad njo. Angleški oficir je odnesel za spomin kos frankfurtarice, ki so jo hoteli Slovenci ravno sežgati. Nas je bilo dve tretjini, Nemcev pa eno tretjino. Hudega se ni nič zgodilo, le tu pa tam je odnesel kak nemški ali nemškutarski grebinski mučenik kako bunko na glavi ali na plečih domu. Druge nesreče pa ni bilo.

Hoch rekvizicije, Heil ungeteiltes Kärnten ober Villach, dol z Judeži, Hoch Vermögensabgabe in slične napise so nosili slovenski fantje na „nemškem“ shodu v Grebinju.

Nemški shod v Borovljah.

Borovlje, dne 29. avgusta 1920.

Še par takih shodov in zadnji in najneumnejši nemškutar bo prišel do prepričanja: „Mein lieber Augustin, alles ist hin.“ Hoteli so svojim ljudem dvigniti pogum, pa so jim vsega

Podlistek.

Ksaver Meško:

[5]

Izza črnih časov v rajni Avstriji.

Storija s signali se je pletla že dolgo. Hodil je nekoč nekdo s čarodejno šibico ob cerkvi Sv. Križa pri Peravi, pa se je šibica zelo tresla. Takoj so sumili, da mora biti zakopan pod cerkvijo zaklad, ali je nemara v zemlji kak poseben vir, zlasti ker so malo nad mestom znane beljaške toplice. Odvetnik gospod dr. Ghon, ki ima vilo tik cerkve, se je zavzel za stvar in je izposloval pri g. župniku in višjih cerkvenih oblastih, da sme pod stranskim zvonikom, kjer je šibica najbolj trepetala, kopati, ali bi res našli žilo vode ali kaj drugega izrednega. Da so mogli delavci delati tudi ob večerih in v temni jami, je napeljal g. doktor iz svoje vile skozi zvonik električni tok v jamo. Tudi neke v zvoniku so brž pritrdili eno svetilko. Nekega večera so delavci pozabili priviti tok in je gorela luč v zvoniku celo noč. Takoj se je rodila in raznesla govorica: „Signali!“ H g. župniku Trunku je prišel detektiv, ki se je o zadevi natančno poučil in si vso napravo na licu mesta ogledal. Uvidel je, da je vse skupaj čisto nedolžno in nenevarno ter je seveda dovolil, da delo nemoteno nadaljujejo.

A zdaj so zadevo spet pograbili.

Kakor sem izvedel pozneje, ko sem bil spet prost, bi naj bila dajala g. dr. Ghon in gospod Trunk znamenja meni na Zilo, jaz od tam na laško mejo. Pri vojaški sodnji so imeli celo vse fotografirano, kakšno potso hodili naši signali.

Kako so to fotografirali, mi je še danes nerazumljiva uganka. Na Dobraču sta avstrijska iznajdljivost in vojaški strah pred špijoni in izdajci našla celo tri smreke, ki smo jih dali mi oklestiti, ker bi naj našim znamenjem baje zastavljale pot! Človek ne bi verjel, če vojaški gospodje ne bi bili govorili tega čisto resno.

Beljaškemu proštu, ki se je, ko smo bili zaprti, res bratsko in požrtvovalno potegoval za nas, so zatrjevali pri vojnem sodišču, da je orožniška straža videla naše signale. Prošt na to: „Zakaj pa ni takoj šla in jih pri zločinu prijela?“ Avstrijsko-nemški oficir: „Kaj pa mislite! Straža se vendar ne sme odstraniti z mesta!“ — Biti pa bi mogla vendar le kaka orožniška patrolja. Te so se res vsako noč klatile tam zunaj okoli Marije na Zili.

Pozneje so se širile novice o zelo nizkotni intrigi, le da nam te zločinske zanke ni bilo mogoče dokazati, in seveda vsemogočne vojaške oblasti dokaza tudi dopustile ne bi. Da so namreč te signale nasprotniki nalašč uprizarili, le da bi nas uničili. Mogoče bi bilo tudi to, brezvestni dovolj so vsi ti ljudje res bili.

Zaradi teh signalov je pošiljala Avstrija, itak že čez glavo zadolžena, noč za nočjo po štiri detektive na Zilo, pa bi me zasačili in flagranti, ravno pri grešnem dejanju — „po cele noči da sem bil v zvoniku“, je razglašal sosed Serajnik po svetu, dasi sem v resnici vseh trinajst let, kar sem služboval tam, bil v zvoniku le dvakrat, ko smo morali zmeriti in opisati zvonove, da nam jih je potem Avstrija laže oropala. Skrivali so se orožniki in detektivi, kakor sem

pozneje izvedel, pri sosedu protestantu, ki bi desetkrat prej sodil v ječo nego jaz, in pri privandranem nemški babici, ki je ženskam iz mesta in domačim odpravljala telesni plod in je, preden sem se vrnil iz sedemnajstmesečne konfinacije, ponoči brez sledu izginila. V kalne valove velikomestnega življenja dunajskega se je baje potopila; se je čutila tam pač bolj varno.

Ko sem bil v zaporu, so pošiljali ponoči cele oddelke vojakov na Zilo, da so delali poskušnje, je li res mogoče signalizirati z lučjo iz stolpa na laško mejo. Kakšne uspehe so dosegli, mi ni znano. Šli pa so zaradi teh izmišljenih signalov, ne vem, naj li rečem otroško-naivno ali satansko-zlobno namišljenih, v ječo tudi dr. Ghon, župnik Trunk in cerkvenik Miha Grafenauer.

„Zdaj važno vprašanje: G. dr. Ghon se vsak dan pripelje k vam. Po kaj se vozi k vam?“

„Nikoli ni bil v moji hiši.“

Kar vrglo je g. ritmojstra kvišku.

„Nemogoče. Vsak dan se pelje sem.“

„Da se vozi z obitelji po cesti proti Zili na izprehod vem; sem ga večkrat srečal. A v moji hiši ni bil vseh deset let, kar sem tukaj, nikoli.“

„Nemogoče, nemogoče! Saj so ga videli.“

Grabila me je jeza: „Ali mož misli, da lažem?“

„Kdo ga je videl? Vaši detektivi? Ti so ga videli, da se je peljal iz mesta. Če bi imeli ti ljudje le malo soli v glavi, pa bi se peljal kateri za njim, da bi videl, kam da hodi. Sicer me lahko še obdolžite, da zahajajo vsi ljudje, ki jih kdaj vidite na tej cesti, k meni.“

„Uganka mi je to.“

vzeli. Pri naših shodih so govorili, dajte nam možnosti, da se pokažemo, pa boste videli, koliko nas je „dajčgesintarjev“. Danes so imeli priliko. Nihče jih ni motil, nihče oviral. Lahko bi bili pokazali vso svojo moč in hoteli so jo tudi pokazati, pa se je izkazalo, da je nimajo. Sodrugu Soherju se je samemu zdelo število premajhno in je iskal vzrok za to in ga je našel: St. Jakobčani so zadržali vozove. „Die gesamte alldeutsche Ferlach-Internationale“ se ozira proti zapadu, pričakovanih vozov pa le ni, da bi rešili situacijo. Ljudje božji, kdo pa bo zadovoljen s tri tisoč poslušalci, med njimi najmanj tisoč odločnimi zavednimi Slovenci, tri sto otroci, pet sto Celovčani, ki so priliko shoda porabili, da so prišli hamstrati? Ne, s toliko poslušalci še tako „sijajna“ govornika nista mogla biti zadovoljna, kakor sta Lora in Jaka. Moralo je silno vplivati na nju. To je pokazal ves njun klaverni nastop. Sicer je pa nastop samo popolnoma odgovarjal klaverni vsebini. Lora je imel sijajen uspeh sklepati vsaj po salvah ploskanja, ki so jih pošiljali čez trg od časa do časa otroci, ki so bili zasedli Čebavsev plot. Vsakih pet minut ena salva, če je ravno prišla prav ali ne. Ljudje pa so odhajali, majali z glavami, češ „n'ča zastopmo“. Kako, da ne zastopite? Ali ne slišite, da vam pravi, kako je bogata Avstrija. Gozdove ima, ki so pa vsi v ententnem „versacamtu“. Živine ima preveč in najboljše. Avstrija pride takoj za Dansko. Svojim ljudem pa more dati samo 10 dkg mesa na teden. Oddati bi jo morala Srbiji, Italiji in Rumuniji, pa je ne more, ker je nima. Industrijo ima, toda industrija stoji, ker nimajo premoga in ga morajo uvažati iz Češke. V Steyru so 1500 delavcev odpustili. Zadnje železno peč so vgasnili, pa imajo industrijo. In vi tega ne zastopite? Lora je rekel: „Priznam, da je v Jugoslaviji dobro, v Avstriji hudo, toda mi v Avstriji imamo „frajhajt“, republiko in zraka, kolikor ga hočemo. Prehranjevalne težave bodo v par letih odstranjene, kadar bo od 6.000.000 ljudi 3.000.000 lakote umrlo, tedaj bomo imeli vsega dosti. Najbolj pa se bomo najedli kulture, na katero gledajo trije največji in najkulturnejši narodi, Angleži, Francozi in Italijani.“ Ja, ja, od kulture nam bodo popokali trebuh, hitro si pustite narediti obroče, posebno kar vas je mlajših, ker ste vi predstavniki nemške kulture na čelu seveda Hambrušev. Korošci in Korošice! Rad bi malo pošimfal čez balkansko kulturo, ker sem v šimfanju naravnost mojster, cel akrobat, pa ne moremo in ne smemo, ker me je dvakrat ukoril vladni tajnik, ker sem se pregrešil proti pravilom politične dostojnosti, ki jih je sestavila komisija v Celovcu. Zato raji končam: hoch, hoch, hoch! Pa tega niste razumeli? Take godle in take neumnosti pa ne zastopite,

ali ni to višek neumnosti? Ne, taki ljudje res ne spadajo v pametno Avstrijo, kjer je drugi deželni jezik po izpovedi enega njihovih veljakov „die todelšpröch“.

Če že Lore niste zastopili, kako potem šele Jaka. Jaka, Jaka ti si star, živiš še v minulem stoletju. Otročji si postal, na jok ti gre. Za konje mešetariš tudi kot govornik na političnih shodih in babje čenče prenašaš „im ungeteilten Kärnten“ in v svojem govoru naprej ne moreš, če te politična oblast prekine, ker prostor javnega shoda zamenjavaš s svojim hlevom in poslušalce s svojimi hlapci. Jaka, veš, mi starost spoštujemo, dokler je pametna, jo ubogamo, dokler nič ne škoduje, in drugih ne zapeljuje v nesrečo, ti pa nobenega teh pogojev nisi izpolnil. Pri najboljši volji vam ne morem povedati vsebine Jakovega govora, ker nobene vsebine ni imel. Kakšen močnik je to bil, so opazili tudi poslušalci. Začeli so se razhajati, ko je Jaka začel marnjati. „Ordnerji“ so jih še za silo držali skupaj, proseč jih, naj imajo malo potrpljenja. Nekaj dobrega ima Jaka pa le: svojih poslušalcev ni predolgo mučil.

Tako se je končala boroveljska komedija. Res, pravi pogreb boroveljske socialdemokracije, ki je v naročju vsenemške buršovazije in najbrezobzirnejšega agrarca Jake Lučovnika izdihnila svojo internacionalno dušo. Naj v miru počiva!

„In Sorgen sei mer zusammen kumm, in Sorgen müß' ma scheid'n“.

Je hudo, kadar neumni bindišarji in čušni postanejo pametni.

Glasovanje.

Pustimo jim poslednje veselje Švabom, švabarjem in nemčurjem. Par tednov bodo zavihrale semtertja kakšne folkstraj-fance, od 10. septembra naprej pa jih bodo morali po povelju plebiscitne komisije poskriti za večne čase. Pustimo jim to veselje, saj je to njih poslednja tolažba pred končno rešitvijo. Nemec se ne počuti dobro, ako ne more delati flanc, in te pisane rjuhe so poslednji flanc. Nam je pa to v korist, saj na ta način najlažje preštejemo nasprotno vrsto in izvemo, kdo je proti nam. — Mi ne potrebujemo zastav. Nam zadostuje tiho, a globoko prepričanje, da bomo tudi brez zastav in vkljub vsem zastavam zmagali.

Dnevne vesti.

Zobozdravnik dr. Janežič ordinira od 1. septembra naprej vsak dan na Bledu, vila Rikli.

„Meni tudi. Izvolite vprašati vsaj ljudi tu v vasi, ali ga je kdaj kdo videl pri meni.“

„Ljudem ne zaupamo.“

„Zaupate pa denunciantom.“

„Prosim, nikakih sumničenj.“

Pa je nadaljeval zelo važno, kakor bi šlo res za zmago ali za pogin Avstrije: „Kaj vam je znano o političnem mišljenju dr. Ghona?“

„Nič.“

Nasmehnil se je zelo dvoumno in maliciozno. „Čudno. Sicer se gospodje duhovniki zelo zanimajo za politiko.“

„Kolikor je potrebno — prosti državljani in davkoplačevalci smo. A med svojimi ljudmi. G. dr. Ghon ni moj faran in nimamo vobče nikakih stikov z njim. Vem le, da je Nemec in liberalac.“

„Saj ni res. Vašega mišljenja je.“

„To novost slišim danes prvič.“

„No, o tem se ne bova prepirala, se itak ne bi zedinila.“

Z njim resnično nikoli nisem govoril, dasi smo se na cesti pozdravljali. Pač je prišla v župni dvorec njegova mati, pobožna stara gospa, rojena Potočin iz Krškega, sestra gospe rajnega dr. Slanca v Novem mestu. Nemara je bujna fantazija kakega pregoretega detektiva iz tega spesnila šarovito bajko, da zahaja tudi sin k meni. Mogoče tudi, da si je vso laž kdo na lepem izmislil in denunciral. —

„In zdaj zelo važno zadevo! Dne 3. februarja tega leta ste iskali z nekim drugim duhovnikom vojaško blagajno pri poveljništvu v gimnaziji. Kdo je bil dotični duhovnik?“

„Župnik Kleindienst iz Begunj na Gorenjskem.“

„Kaj vas je blagajna zanimala.“

„Oropati je gotovo nisem nameraval“, sem si mislil. A glasno sem priznal po resnici in pravici: „Mene prav nič. G. Kleindienst je imel dobiti pri nji 12.000 K za živino, ki jo je prodal vojaštvu. Gospoda sem spremil tja, ker ni vedel, kje da je komanda.“

„Opoldne ste bili s tem gospodom in še z enim v hotelu Fischer.“

„Bil.“

„Kdo je bil drugi gospod?“

„Župnik Finžgar iz Sore nad Ljubljano.“

„Tam ste se dolgo in živahno pogovarjali. Povejte odkrito, o čem ste govorili, ker mi itak vse vemo. Slišati je bilo besede: štabno poveljstvo, nemški in madžarski oficirji in slične.“

„Kaj me vprašate, če res tako natanko vse veste“, bi mu bil najrajši zalučal v obraz. „Sicer pa veste lepo stvar, če je slišal vaš špicl samo te besede.“

G. Finžgar je res govoril precej glasno in živahno; je pač v njegovi naravi, da se nikjer ne skriva in ne potuhne. Kajpada gospoda nista vedela, da sedi v Beljaku v vsaki gostilni po eden špicl, v večji več. Povedati jima med pogovorom tega nisem mogel; zbudilo bi morda bilo še več pozornosti.

Zadeva pa je bila ta: G. pisatelj in župnik je pripovedoval, kako se vedejo nemški in mažarski oficirji na Kranjskem, nič lepše kot na Koroškem in kje drugje. Doživel je n. pr. ta-le značilen slučaj. V Žabnici pri Medvodah je omožena sestra dr. Kreka. Ima že odrasle hčerke. Pa so dobili v hišo mažarskega poročnika, ki je mislil, kakor vsi ti ljudje, da so mu vse naše žene in dekleta na razpolago, igrača njegovih želj in strasti. Pride nekega dne pijan na skedenj, kjer so ravno mlatili, in hoče objemati domače hčerke. Te so se seveda branile. To razsrdi mažarskega mogotca, da nahujska svojega psa, ki se zakadi dekletom v boste noge.

Mati pohiti k domačemu župniku, naj pride pomagat. Pri tem je bil ravno v gostih Finžgar. Ker je domači župnik pameti in odločnosti Finžgarjevi — pač po vsi pravici — več zaupal nego lastni, prosi tega, naj gre z njim in posreduje. G. Finžgar je potem napisal pritožbo na štabno poveljstvo v Ljubljani, obenem pa naznanil tamošnjemu poveljniku, naj se pride lajtnant do tega in tega dne opravičit, sicer tožbo od-

Nemški up je šel po vodi. Ko so se vračali Nemci poparjeni od shoda v Grebinju proti Velikovu, so izražali mnenje, da so zgubili s polomom v Grebinju tisoč glasov. Tega mnenja smo tudi mi.

Čudaki. Kakor se govori, so se šli velikovski Nemci, med njimi nadzornik antantne misije v Velikovu Poetsch in pa znani Glančnik iz St. Štefana, v Celovec k antantni plebiscitni komisiji pritoževati, da se jim shod v Grebinju ni posrečil ter da je prišlo toliko Slovencev. Javnega shoda se sme, kakor nam znano, vsak človek udeležiti, če je Nemec in nemčurjev tako malo, da ne morejo javno zborovati, je najboljše, da doma ostanejo. Če se pa ti nemški agenti v Celovcu samo radi shoda na prihodnjo nedeljo v Velikovu posvetujejo, če ga morda celo odpovedo, seveda mi pred to nemško kapitulacijo pred ljudstvom nimamo nobenih pomislekov. Gospode Nemce opozarjamo, da se ne vmešavamo morda v nemško agitacijo, ampak hočemo jih samo poslušati, da se poučimo tudi o nemškem mišljenju.

Koroški film in Heimatdienst. Pred tremi tedni menda je bilo, ko je celovski Heimatdienst naročil iz Gradca neko filmsko družbo, ki naj bi uprizorila ne vem kak patrijotičen igrokaz v zvezi z lanskimi boji med Jugoslovani in folkoverovci. Seveda bi igrali Jugoslovani v tej neokusni komediji grozovitneže in krvoločneže, folkoverovci pa nedolžno preganjane, Heimatdienst zveste in krotke nemčurje. Stvar je baje še precej dobro uspevala. Dobili so precej brezposelnih individui, ki so se udnjali Heimatdienstu za to čedno „koroško“ komedijantsvo. Igralci so imeli pač smolo: prevrnil se jim je avtomobil blizu Vrbskega jezera in nekateri so se precej pobili. Vendar je stvar šla še kljub temu dalje. Ko so pa hoteli uprizoriti zadnje dejanje v Čajni in so rabili tamošnje prebivalstvo za prizore v skupinah, se je zgodilo sledeče: Nemškutarski kmetje so sicer prišli, ko so pa videli, kakšno komedijantstvo hoče uganjati z njimi Heimatdienst, so operaterju mrmljaje pokazali hrbet in so odhajali. Izostalo je tudi koroško ženitovanje, ki je imelo tvoriti konec „patrijotičnega“ filma in nevesta je ostala devica. Iz tega se vidi, da smešnemu protislovenskemu komedijantstvu, ki ga uganja na Koroškem celovski Heimatdienst, niti Nemci sami ne gredo več na lim.

Zgodovina učil. Koroška dežela v mejah izpred poloma leta 1918, je pravzaprav stara komaj 70 let. Tudi za časa Napoleona je bila razdeljena med Avstrijo in njem. Vsak je imel polovico Koroškega v svoji oblasti. Pri Avstriji je ostalo Spodnje Koroško s Celovcem, to se pravi današnje plebiscitno ozemlje s šentviškim in volšperskim okrajem vred. Gornje Koroško z Beljakom pa je priklupil Napoleon svoji novi veliki deželi Iliriji,

pošlje. Major in poročnik sta res prišla. Major je nastopal izpočetka zelo oblastno, a ko mu je Finžgar nizkotno vedenje poročnikovo še enkrat opisal, je postal mehek in voljan.

To je bil naš pogovor — avstrijski špicl in boječi oficirji pa so videli v duhu že velikanski komplot, najnevarnejšo zaroto.

„Kam ste šli od Fischerja?“ je poizvedoval dalje.

„K vojnemu kuratu Potočniku, ki je bil svoječasno Finžgarjev učenec.“

„Se vjema. Kaj ste delali tam?“

„Sedeli in govorili.“

„Kaj ste govorili?“

„Kako je na Kranjskem.“

„Od tam ste šli?“

„K Totenvirtu.“

„Prav. Potem?“

„Na postajo. Spremljali smo g. Finžgarja na vlak, g. Kleindienst je že prej odšel.“

„Dobro. Potem?“

„Domov.“

„A pred glavarstvom ste še precej časa stali.“

„Se vjema. Dobil sem tam znanega gospoda.“

„Potem ste šli domov po stranski ulici za glavarstvom. Zakaj tam? Sicer greste vedno proti gimnaziji.“

„Iz zelo priprostega vzroka: bližje je. Imel sem za tisti dan namreč še ves brevir.“

„V tisti ulici ste se za nekaj hipov ustavili in premišljevali. Kaj ste premišljevali?“

„Ali ste blazni?“ bi bil skoro vzkipel. „Zdaj 11. sušča me vprašate, kaj sem 3. svečana mislil!“ — A sem dobro vedel, da sem v njihovi moči in gre za mojo prostost, če ne glavo. In ker sem se slučajno dobro spominjal, zakaj sem tam postal, sem mu odgovoril kar mogoče mirno, dasi je v meni vse vrelo: „Vem še. Nekaj bi bil moral kupiti in sem pomišljal, ali se naj vrnem v mesto, ali naj grem kar domov. Ker se mi je mudilo, sem se odločil za zadnje.“

S tem so bile litanije obtožeb in vprašanj pri kraju. — (Se nadaljuje.)

ki je obsegala tudi Kranjsko, Primorsko, del Hrvatskega in Dalmacije z glavnim mestom Ljubljano. Ilirija se je tudi še po končni zmagi nad Napoleonom držala dolga leta skupaj. Da, leta 1825. jo je cesar Franc kar povečal s tem, da ji je priključil tudi Spodnje Koroško. Še-le leta 1849. so Ilirijo razdružili na njene stare dele. Od tega leta je torej treba šteti pravo starost Koroške, kakršna je bila pred polomom 1918.

Pomanjkanje premoga. Kjerkoli na svetu zapiha kaka ostrejša sapica, takoj to čuti nadušljiva Nemška Avstrija in začne kašljati. Štrajkali so železničarji v Italiji, štrajkali so delavci v pristanišču Hamburg, vse to se je potem čutilo na pomanjkanju v Avstriji, ker je ta država od vseh odvisna. No, in ravno sedaj štrajkajo premogarji v pruski Šleziji, pa se že piše, da bo morala Avstrija ustaviti železnice, plinarne itd., da bo na zimo zmrzovala. Sicer pa bo to rahlo cvetlico tako že to jesen slanica vzela!

Davčni štrajk. V Nemški Avstriji imajo tako hude davke, da hočejo posestniki štrajkati s plačevanjem. Na Dunaju je ravno te dni demonstriralo proti tem „štrajkovcem“ kakih 10.000 ljudi, od teh polovico folksverovcev, drugi pa so bili uradniki in nekaj delavcev. Vsi ti namreč ne plačujejo direktnih davkov.

Italijane zmerjajo. „Nenes Grazer Abendblatt“ od 25. avgusta poroča, da je minister dr. Renner sklenil z Italijo pogodbo, po kateri obdržijo Lahji vse umetnine, katere so na Dunaju „porabali“, da se Avstrija odpove na vekomaj veke vsem tem „zravbanim“ umetninam ter da se nasproti temu Italija odpove vsem pravicam iz „Raubvertraga“ v St. Germainu in da bo Avstriji tudi drugače pomagala, „wozu es aber kaum Gelegenheit haben wird“. — Lepa je ta! V Celovcu so Italijani sladki prijatelji, v Gradcu pa „ravbarji“.

Saccharin ausverkauft! To se bere po poročilu dunajskih listov na vsih trgovinah in apotekah na Dunaju. — O sladka Avstrija, ko bi se dala pocukrati s celovškimi cajtengami!

„Der Galgen für Wiener Steuerträger“, tako piše „Kärntner Tagblatt“ od 28. avg. Mesto Dunaj ima namreč v preteklem letu 1¼ milijarde deficita, to pa hočejo deloma pokriti z davki, ki bodo desetkrat višji kakor prej — pa vendar še ostane ogromen dolg. Davkoplačevalci hočejo štrajkati, oni, ki nič ne plačujejo, hočejo demonstrirati in pravi, „ein blutiger Umsturz“. Celovski list dostavlja „Das ist der Weisheit letzter Schluss: Bürgerkrieg, Vernichtung der letzten Habe eines Bettlervolkes, eine Blutherrschaft anstatt des versprochenen Friedens, Wohlstandes und allgemeinen Glückes.“ Mi pa pravimo: Riba pri glavi smrdi, na Dunaju poka, kmalu bo šel tudi „Hinterland“ v franže!

Vrbsko jezero, Otok, Planina, Majernik, vsa ta imena niso Nemcem po volji in se zgrajajo v listih, da mi ne rabimo nemških imen. Ljubi Nemci, ne bodite otročji! Ko ste bili še v Tevtonah, smo že lintverna potokli, potem ste se šele upali k nam! Iz naše Podsinjeyasi ste napravili „Hundsdoerf“, zato vam enkrat za vselej povemo: Wir lassen uns nicht verhunzen!

„Ein jugoslawischer Frechling“ je Konrad Mursic zato, ker se je upal priti kot Slovenec v Skočidol po svoje stvari. Tako poročajo „štimce“ od 29. avgusta. Nemci pa hodijo sem in tja, ne po svoje styari, ampak samo za zdrabo. Zato tudi mi pravimo, kakor „štimce“ v isti številki: „Wir dulden keine ungleiche Behandlung.“

Zgodovina uči. Glede glasovalnega ozemlja se Nemci danes rotijo in pridušajo, da ne sme ostati razdeljeno med dve državi. Toda glejte, kaj so kmalu po preyratu storili oni sami. Dne 5. januarja 1919 so oni v Narodni skupščini na Dunaju celemu svetu slovesno razglasili, da občine Jezersko z njenimi zavednimi slovenskimi Korošci ne marajo šteti k Nemški Avstriji in da torej ta občina tudi ne spada več h koroški deželi. Ist das ein ungeteiltes Kärnten?

Dopisi.

Velikovški okraj.

v Grebinj. Nemški „Kärntnertag“. Že dva tedna so se pripravljali Nemci in nemčurji na shod, ki je imel namen, z lažmi obrekovati naš slovenski narod. Končno je napočil težko pričakovani dan. Hoteli so ga zmagoslavno praznovati, a mesto tega so ž njim do tal pogoreli. Že navsezgodaj so se pripeljali slovenski koroški fantje in žene, katerih je prihajalo vedno več. Prišli so tudi Nemci in nemčurji, katerih število pa je segalo daleč za našim. Nemci, ki so se šopirili, niso prišli do zaželjene besede, morali so jo brez shoda popihati domov. Živjoklici so doneli za njimi. Načrti generala Schwarza

et comp. so splayali lepo po vodi. Poparjen kot oblita miš hodi okrog tudi J. Bohatta in išče tolažbe pri —

v Žitara vas. (Tatvina.) V noči od 25. na 26. avgusta so neznani tatovi vlomili v trgovino v Društvenem domu v Žitari vasi in odnesli okrog 5000 K denarja in blaga (manufakture) v vrednosti blizu 10.000 K. Postavili so lestvo k neomreženemu oknu na zadnji strani hiše, strli eno šipo, da so mogli okno odpreti in so šli potem skozi notranje prostore v trgovino. Star pregovor pravi, da ima tat svojo srečo, in res jo je imel tudi tukaj, da ga ni nihče slišal. Da bi bili bolj varni, so oboje vrat zavezali, ako bi jih kdo opazil, da ne bi mogel ven in koga poklicati. Iz tega se da sklepati, da je bila na delu zverinska druhal. Lastnik trgovine in najemnik hiše Josip Rutar obenti škodo tem trše, ker kakor znano, so ga lani meseca majnika folksverovci popolnoma izropali in hišo razdejali. Splošno se sodi, da je to zopet politični atentat, povzročen po bivših folksverovcih, torej nov sad odprtja demarkacijske črte. Prejšno noč pa je bila ukradena ena kobila posestniku pd. Sopotniku v Goselni vasi, vredna blizu 20.000 K. Zakaj pa prej ni bilo takih tatvin v naši okolici? Menda zato ne, ker „Čuš“ niso napredni.

v St. Peter na Vašinjah. V nedeljo na praznik „Kärntnertag“ v Grebinju so na vse zgodaj zastave na hišah naših nemčurjev naznanjale nemško zmago, kakoršnih smo bili vajeni, kadar je med svetovno vojsko avstrijska vlada zaukazala razobesiti zastave, namreč zmag nasprotnikov nemškega nasilja. Zato smo se smejali, ko smo gledali nemčurske komedije. Ko smo šli v vsakoletni procesiji k sv. Neži, sta vodila generala Jakobič in Hrasnik svoje armade iz petih vasij skupaj 49 mož, žen in otrok z glasnim petjem in hajlanjem v Grebinj. Ko smo videli, da je med njimi na vsakih deset komaj še eden, ki ni pozabil razločka med mojim in tvojim, smo se spomnili pregovora, da je med slepimi kralj že tisti, ki ima še eno samo oko. Ko smo prišli na glavno cesto, so se nam vozili od Velikovca nasproti na vozovih, okinčanih z dobovim listjem, nemčurji, ki so našo procesijo z glasnim kričanjem oblagali in obtulili. Stare ženske, v molitev zatopljene, so za prvi trenutek mislile, da vodijo mimo nas bike in vole ovenčane na planino. Ko smo se vračale od sv. Neže domu, so se nam vozili ravno tisti vozovi zopet nasproti, pa kinč dobovega listja je zginil, na vozovih so pa sedela krotka jagnjeta. Naj kdo reče, da se ne godijo več čudeži. Na „Kärntnertag“ je imel nastopiti menda tudi kot govornik naš g. baron Marbek. Pravijo, da je hotel povedati, kako je iz župnišča oropano opravo nazaj vozil.

v Ruda. (Občni zbor podružnice Slovenske kmetijske družbe.) Zadnje nedeljo se je zbralo nad vse pričakovanje veliko število gospodarjev in gospodinj v šoli. Največja soba — prvi razred — je jedva zadostovala. Po kratkem poročilu tajnika o dosedanjem delovanju odbora je govoril č. g. župnik Poljanec o velikem pomenu podružnic za kmetijsko izobrazbo, za stanovsko zavest in za zastopanje skupnih kmetijskih koristi. Za tem lepim govorom slika g. nadučitelj Močnik v zelo stvarnem govoru ugodnosti, ki jih ima kmet v Jugoslaviji, ki jih pa kmet v Nemški Avstriji nima. Kmet v Jugoslaviji sam prodaja žito in živino, kolikor sam hoče; kmetu v Nemški Avstriji pa vzamejo žita in živine, kolikor in po kakšni ceni drugi hočejo. Še hušja je oddaja premoženja v Nemški Avstriji, velika odvisnost od mest, medtem ko pri nas ni oddaje in smo kmetje prvi stan v državi. G. agronom Dolinar jasno govori o pokupovanju kmetij po grofi, kako so jih uničili s pogozdovanjem. Vojska je prinesla prevrat: v Jugoslaviji dobijo zemljo zopet tisti, ki jo obdelujejo. G. načelnik predlaga protest, da padajo cene živini in žitu; usnju, obleki in drugim potrebščinam, ki jih mora kmet kupiti, pa še vedno le rastejo. Enoglasno smo se pridružili načelniku in le prosimo, da povsod povzdignejo kmetje ta glas. Nato je devet kmetov pristopilo na novo in mnogi so si skupno naročili živinsko sol. Tako je končal ta silno lep kmetijski zbor. Kmetje razumemo, da se nam gre za naš obstanek. Zato moramo držati skupaj proti vsem domačim in tujim krivim prerokom, ki nas hočejo nanovo narediti hlapce ne samo baronov, ampak tudi mest, ki bi nam naše, komaj ali še ne napolnjene hleve tako radi spet rekvirirali.

v Vogrče. Tudi naše ženske so vstale in si dne 15. avgusta ustanovile žensko društvo za Vogrče in bližnjo okolico, ki šteje sedaj že 100 članic. G. Urbanec nam je razložil društvena pravila, nakar se je izvolil odbor. — Dne 22. avg. je izobraževalno društvo priredilo v natlačeno polnih društvenih prostorih zanimivo igro „Na dan sodbe“ in burko „Dva gluha“. Vsa čast igralcem! Nekateri so naravnost sijajno rešili svoje vloge. Med dejanji je skrbel za zabavo

domači moški zbor pomnožen z ruškim, s svojim ubranim petjem. Govornik pa naš je napolnil s stzuom pred grdim nemčurjem s tem, da je označil nemčurje za največje Judeže, sploh kot najgrše spake sveta. — Hudo je začela tu razsajati griza in pobrala že nekaj žrtev. Bog nas reši te šibe!

v Črna. (Pogreb „Orla“.) Nismo še preboleli bridke izgube člana črnškega „Orla“, Ant. Ročnika. Ravno osni dan navrh smo zopet spremili k večnemu počitku člana mežiškega „Orla“, vrlega mladeniča Rudolfa Tamše, ki je v tukajšnji rudarski bolnišnici umrl za grizo. Teden poprej smo pokopali njegovega brata Friderika. Rajni Rudl je bil nad vse vzoren slovenski in krščanski mladenič; zato je tudi pristopil h krščanski mladeniški organizaciji. Mrtvaškega spreveda so se udeležili mežiški in črnuški „Orli“, pogreb pa je vodil č. g. Iv. Hornböck, čegar župljan je bil rajni, ki se je ob pogrebu spominjal rajnega z ganljivimi besedami. Asistirala sta domača gg. župnik in kaplan. Oba brata naj počivata v miru!

Boroveljski okraj.

b Žrelec. (Izjava.) Izvedel sem, da je neki Andrej Kropf, kateri mi je znan samo po imenu, agitiral v občini Radiše za Nemško Avstrijo. Pri svoji zahrbtni agitaciji je isti zlorabljal moje ime s tem, da je ljudem pripovedoval, češ, tudi jaz sem že uvidel, da je zmaga za Jugoslavijo izgubljena ter sem vsled tega predsedal na nemško-avstrijsko stran. K temu javno izjavljam sledeče: Grda in nesramna laž je, da bi se bil jaz odpoval narodnemu delu za Jugoslavijo; grd in nesramen lažnik je tudi tisti, kateri je moje ime zlorabljal v nemško-avstrijske agitacijske namene. Resnica pa je, da delujem z vsemi svojimi močmi za našo jugoslovansko stvar in bodem tako vedno deloval, da bode naša zmaga, katera je itak že gotova stvar, tem sijajnejša. Podkupljenim in prodanim nemčurjem v Žrelec in drugod pa svetujem, da o pravem času spregledajo in se spreobrnejo, ker star slovenski pregovor pravi: „Po toči zviniti je prepoznó.“ — Žrelec, dne 26. avgusta 1920. Miha Špek, gozdni čuvaj v Žrelec.

b Hodiše. Duševni vodja tukajšnje nemčurske propagande je Rosenbergov šumni mojster Goulet — pravi lisjak; Slovencem se hoče prilizovati, medtem pa podpihuje nemčurje. Ne boš nas Ferdej, že davno smo te spoznali! Dne 22. 8. si pri Rjavčniku svojim nemškutarjem dokazoval, da je vsa antanta za Nemce; mi pa še nismo pozabili, kako si pred meseci udrihal po Francozih. Sicer pa ta mož ni posebno priljubljen; preveč visoko nosi svoj nos in njegova nehvaležnost napram svojemu stricu ga ne priporoča. Le njemu se ima Goulet zahvaliti za svojo izobrazbo in svojo eksistenco — a se ne zmeni zdaj za svojega sivolasnega dobrotnika, ki zdihuje zapuščen v svoji boleznini in bi bil že poginil od pomanjkanja, ako bi druga usmiljena srca ne skrbela zanj. Za danes dosti, drugič pa še nekaj.

b Podsinja vas. Že dolgo sem si želel nemčurskih časopisov, da bi se prepričal o veliki nemški ljubezni do nas. Nisem pričakoval zaman. Nemčurska ljubezen se je pokazala v dejanju in mi poskrbela „Koroško Korošcem“, „Lausmannschaft“ ter par izvrstnih letakov. Pa so res dobri ti listi, se jim pozna, da jih je pisala roka, ki ji je narekovalo ljubeče srce. Med drugim pišejo: Bili smo tavžent in tavžent let skupaj in zdaj naj se ločimo? Da, „Lausmannschaft“ in „Koroško Korošcem“, tavžent let smo vam služili, tavžent let smo bili brezpravna raja in bili ste tako ljubeznivi, da smo lahko pri naborih prisegli v slovenskem jeziku. Pri rekvizicijah ste nam dali celo stražo, da bi vam preveč ne oddali. Iz tega razloga ste poslali k eni kravi pet „milhkomi-sarjev“. Da bi ne postali preveč debeli, ste vpe-ljali „Fettkarten“, kaj ne? Vidiš, Bovčan, kakšna ljubezen, e pravcati jnnak si ti, ki vabiš ljudi pri svoji agitaciji na tridnevni bal po plebiscitu. Ako si tako prepričan o nemški zmagi, zakaj potem groziš slovenskim delavcem na Bistrici? Ali je potem še treba očividne laži, da ni nikjer Slo-vencev razun v Podsinji vasi in St. Janžu, a še tu samo polovica? Če imaš že 24.000 nemških gla-sov, potem pripravljaj raje za bal, čemu še trgati čevlje? Rojaki! Pokažite Bovčanu vrata, a povabilo na njegovo pogrebnico pa le sprejmite, saj bo stregla zgovorna gospa Petrova Tona, ki je zaradi zgovornosti in postrežljivosti že svetovno znana. Gornještajerskemu Nemcu Bovčanu homo pa vtepli v njegovo glavo in mu dokazali, da sta Podsinja vas in St. Janž čisto slovenska, druge vasi pa še bolj.

b Podgorje v Rožu. Dragi „Mir!“ Gotovo si že mislil, da mi v Podgorjah spimo spanje pravičnega, ker nikoli ni bilo kaj slišati o nas. Res, spali smo in bili bi še nadalje tako srečni, da niso prišli iz Nemške Avstrije nemčurski pre-

tepači in preganjevalci miru. Zdaj pa je konec mirnega spanja! Če pa kdo tega ne verjame, naj pa pride v Podgorje in vpraša Podlipnico, Resečnico in druge in ti bodo radi povedali, da nemčurji nimajo drugega dela, kakor pa ponoči okoli kričati, okna pobijati in kamenje metati v sobe, kjer ljudje spijo. Seveda so tega deležni samo najzavednejši Slovenci. To je tista ljubezen nemčurjev do nas Slovencev, s katero se zmerom hvaležijo. Požrli bi nas radi žive in mrtve. Zato pa pomislite mamca, kaj bi bilo z vašimi otroci, ki jih imate tako radi, ako bi morali Nemcem služiti: „Windische Trotteln“ bi jih zmerjali. In vi očetje in gospodarji, ali se še spominjate časov, ko ste hodili v Beljak prodajati žito, pa so se Beljačani mrdali in posmehovali in zaničevali, češ, „hajt wirds wieder regnen, die windischen bauern sajn do.“ Zato pa jim pokažite zdaj figel!

b Hodiše. Komaj se je črta malo odprla, že se krade pri nas. Tako je bilo dne 16. avg. pri Šefmanu v Lezbah vse pokradeno. Štirje narbrtnikarji so najprej ubili psa čuvaja, potem pa so ulomili pri vratih, ker ni bilo nikogar doma, in pokradli vso obleko in perilo. Škoda se ceni na 10.000 K. Tudi na županovih žagah so zadnji čas tatvine na dnevnem redu. Ljudstvo je zato nevoljno.

b Hodiše. Pilat in Herod — Tomaž Perdaher in Janez Rjavčnik postala sta najboljša prijatelja. Kakor sta se Pilat in Herod prej sovražila, a sta si podala roke, ko se je šlo za Kristusovo smrt — ravno tako se naša dva prej leta nista mogla videti, tako da je Toma celo ljudi naravnost odvrčal od obiskovanja Rjavčnikove gostilne; zdaj pa delujeta skupno proti poštemim, zavednim Slovincem, in gledata po strani vse, kateri nočejo z njima pljuvati v lastno skledo. Dve sorodni duši!

b Kotmara ves. Zdaj je fletno pri nas, kakor še nikoli ni bilo. Nemčurji so razobesili male zastavice, Slovenci pa tudi. Prezident pa ima svojo v lipi; če rečem, da je njegova, pa gotovo lažem, kajti gospod prezident ne pridela toliko, da bi si samo za „fernhingo“ kupil par metrov dolgo zastavo. Kakor povsod, se je seveda tudi pri nas ustanovilo nemško propagandno društvo „hejmosrat“. Ude spoznaš na tem, da imajo vse haržete polne nemških letakov in časopisov. Najbolj korajžni jih kar siloma vtikajo našim ljudem v žepe. Toda naše ljudstvo, hvala Bogu, ni več tako grozno neumno, da bi ga preslepila tista „Oslovska trompeta“ ali da bi se za 1 liter petroleja prodalo od Nemcev plačanim agitatorjem. Kaj nas čaka pri Nemcih, že vsak danes občuti. Vsak dan se sliši o ropih in tatvinah. Prej je bilo že vse tako tiho in mirno, zdaj pa vsak posestnik mora trepetati za svojim imetjem. Mi nočemo nemških tatov in roparjev, komur so ljubši kakor naše mirno ljudstvo, naj pa gre k njim. Prepričani smo pa, da bo pred enim letom kleče priromal nazaj.

b Št. Ilj ob Dravi (Deščice). Kdor čita dopis v „Miru“ št. 41, dobi vtis, da smo se Št. Iljanci šele sedaj začeli zavedati in probujati iz narodnega spanja. Temu pa, hvala Bogu, ni tako. Naša vas na pr. je majhna, šteje komaj 17 števil, toda v njej biva najmanj 95 % navdušenih Slovencev. Upam, da se na vse zadnje zave in izpreobrne še ona družina, ki nevedoma sili v prepad. Ko so hoteli meseca novembra 1918, ko je moral naš g. župan iz tehtnega vzroka zbežati, Vrbljani s silo ugrabiti občinske knjige in listine, tedaj so se naši zavedni fantje s pomočjo treh tovarišev iz sosedne vasi krepko postavili v bran in zabranili trikratno gorje, ki nam je pretilo, ako bi imeli občino Vrbljani v rokah. Tu so kmetski domovi vrlih Greblaherjev, tistih Greblaherjev, ki so jih lansko leto vlačili po beznicah, jih topli in zasramovali kakor najhujše razbojnike zavoljo njih narodnega prepričanja. Pa tudi naše žene in dekleta ne zaostajajo. Ko se je osnovalo žensko društvo v Št. Ilju, so se zaporedoma vpisale kot članice. Sedaj jih imamo že lepo število. Z mirnim srcem zremo glasovanju nasproti, trdno uverjeni, da nam isto prinese zmago nad našimi stoletnimi tlačitelji.

b Škofiče ob Vrbskem jezeru. Nemškutarjem je tudi pri nas zrastel greben. Znani trgovec Bürger, ki je bil na zaupnem sestanku v Vrbi izvoljen za „Gemeindeheimatsrata“, agitira v svoji prodajalni za proslulo Nem. Avstrijo. V ta namen dobi od časa do časa kako agitacijsko blago iz Celovca. Mož tudi izdaja nakaznice za brezplačne Judeževe obleke. Ta agitator se je tako daleč spozabil, da se je predrznil razobesiti plakat (ki ni dolgo visel) za „Feuerwehrkränzchen“ v Vrbi. G. Bürger, koliko vam pa plačajo za ta nečedni posel? Odkrito povedano, ljudem Bürgerjeve sorte bi privoščili, da pridejo v be-raško, pod kuratelno antante se nahajajočo Nem. Avstrijo, da bi plačevali „Vermögensabgabe“ in druge davke, da bi kri pljuvali. Radovedni smo,

kako se bo mož upiral iti v blaženo republiko Nem. Avstrije in kakega Jugoslovana se bo delal, kadar bo odbila dvanaajsta ura. Bürger, o Bürger, wohin ruderst du?

b Loga ves. (Zborovanje nemških in nemškutarških zaupnikov v Vrbi.) V nedeljo, 22. avg. so imeli zaupniki iz cone A sestanek v Vrbi, na katerem je govoril soc. dem. Lukas. Iz tega sestanka je zanimivo slišati to, da je omenjeni govornik priporočal izogibati se kolikor le mogoče besede „čuš“, češ, ta beseda je nemški stvari že strašno škodovala. (Naj bi možakar to povedal tudi časopisu „Lausmannschaft“!) Nadalje je dejal, da je cona A za Nem. Avstrijo že izgubljena, k večjemu nemiri da jo še mogoče rešijo. G. poslanec je pri tem najbrž mislil na pomoč „Verräterjev“ — kakor so Nemci imenovali celi čas vojne Italijane. Za občino Loga ves sta bila na tem sestanku izvoljena dva „Gemeindeheimatsrata“ (bolje bi se glasilo G.-H.-Verräterja) in sicer nemčurja prima klas Jožef Schwan in Jožef Schütz. Za sosednjo občino Škofiče pa je bil poleg Bürgerja izvoljen Franc Gavelir. Sedaj bodo seveda šli na delo v smislu navodil znane okrožnice kakor volk v ovčji obleki. Ne boste nič opravili. — Vas, kakor slabo stvar, ki jo zastopate, pre-dobro poznamo! Toda zapomnili si vas bomo!

Tone Gaspari:

Iz ujetnikovega dnevnika.

Gardsko jezero, maj 1920.

Na visoki skali je ugnedzen grad. Stare, mrke so njegove stene, mah pokriva razorana tla, v njih gnezdi najostudnejše živali. Okna so prazna; kakor oslepljene oči zre njih praznina v dolino. In za tem gradom, kamor nikoli ne posije sonce, hramo mi. Komaj dve leti je, odkar smo ob zvokih godbe prepluli solnčno jezero, komaj eno leto, odkar so nas premestili iz hiš ob jezeru v te črne rakve na gradu — a mi štejemo zaklenjeni sami vase v bolesi in trpljenju leta, leta...

Danes je po dolgih teh letih prvič posijalo solnce v naše barake. Toplo je posvetilo v vsak kot in od tam v naša srca. Oglasila se je s prečudno vabljivimi zvoki novica, da se vse te črne rakve po Italiji praznijo in da izpraznijo tudi našo. O, mnogo naših najboljših tovarišev se je brez glasu potopilo v njih! Kakor nedeljsko oblečeno dekle je priplesala ta novica k nam. Sprejeli smo jo na zunaj molčeči, v srcih pa z neskončnim veseljem. Že prvi večer so nas razdelili v več skupin. Hiteli smo navzdol k jezeru. Prenočili smo v hišah, da se zjutraj navsezgodaj odpeljemo tja proti vzhodu, v smeri vzhajajočega solca, našemu tihemu koprenju naproti.

Zadnja noč našega trpljenja! Deset tovarišev že spi; izmučeni od nenadnega veselja so pozno v noč zatisnili težke oči. V izbo sveti skozi okno luna, a meni se zdi, da je le solnce, tako svetlo solnce, kakršnega še nisem čutil nikoli. Lunini traki padajo na konce postelj, tam se odbijajo in božajo v mračni svetlobi oblike spečih tovarišev. Težko dihamo... znabiti sanjajo, da se potaplja rešilna ladja sredi jezera, znabiti o železniški nesreči tik pred domačo vasjo, znabiti o materi, ki ji je ob sinovem pogledu od neizmerne radosti počilo srce...

A jaz ne morem zatisniti oči! Pri oknu stojim in zrem na gladino jezera. Srebro se je razlilo vsepovsod in v nepreglednih vrstah ga nosijo lahni valčki od sredine k obali. Le tam ob desnem bregu, nad katerim gnezdi stari grad, tam je jezero črno, globoko, in v njegovi globočini se je rodilo vse tisto gorje, ki je nas obiskovalo dan za dnem, in v tisti globočini spe srca naših tovarišev. Mrzla so ta srca, brez krvi so, izpita od prehudih bolesi. Najsvetlejša srca, vse tako čisto in nedolžno-odpuščajoča kot belo velikonočno bandero, leži tudi tam ob tistem črnem bregu pokopano: Tonej počiva tam.

Še pred nekaj meseci mi je pripovedoval čudno lepo povest o svoji rodni zemlji. V najtežjih urah sva se bila naslonila v kot barake na smrdljivo slamo in si s tihim pomenkom umirila do smrti žalostno srce. Pripovedoval je Tonej šepetaje, toda s tako vnemo, kakor bi stal na griču in slikal z očmi in besedo tiste kraje. Njegov obraz je bil takrat čisto izpremenjen: bil je tako lep in svečan, kakor nikoli prej, ne pozneje.

Lepo je Gardsko jezero — je pravil — tako lepo kot košček pomladnih nebes, toda v moji duši živi le naše jezero, ki je zame najlepše na svetu. Majhno je, morebiti desetkrat manjše, a je vodnik mojih misli, biser in dragulj moje domovine. Razliva se od griča do griča, le na severni strani je odprto, odkoder zre nanj naša sinja planina. Sv. Jurij čuje nad jezerom in ga blagoslavlja, zakaj povest pripoveduje, da si je on sam predavnimi, davnimi časi umil v njegovi vodi svoj sveti obraz. Vsako leto, ko stopi sv. Jurij po griču

in se ozre naokrog, zakliče v šumi kukavica in ga pozdravi, bukovje v rebrih ozeleni in zašumi in ta šum gre daleč, daleč in kliče k vstajenju. Jezero zavalovi, vode v njem se prelijejo, solnce vstane in zapiše z zlatimi črkami po gladini jezera besede o pomladi, ljubezni in sreči. Sadni vrtovi zacvete, kot šopki cvetočih rož se zabliškajo sredi zelenja. V cerkvi pozvoni in nas pokliče, da se zahvalimo Njemu, ki nas je zbudil. Fantje z naglji in rožmarinom za klobukom, dekleta z rožami v kitah, vsi hite po belih cestah svetlih obrazov in smejočih lic. Čez travnike se oglasi najlepša naša pesem: Nmau čez izaro... in nje odmev gre po vsej dolini v vsa srca... Tam na zahodni strani jezera stoji bela koča, moj dom. Z oken vise rdeči naglji in v vrtni gredi raste rožmarin.

Dolgo je že, odkar sem se poslovil. Rožmarin je že zdavnaj ovenel, ljubeča roka, ki ga je utrgala, me pričakuje, a moje moči pešajo, venejo; bojim se, da bo ta črni grad moja rakev in bo gardsko jezero moj grob...

Tako je Tonej končal svoje pripovedovanje...

Vsi tovariši trudno spe — le jaz ne morem zatisniti oči. Zrem skozi okno na jezero, na tisti kraj jezera, ki je ves črn in samotni in tako globok, da kdor se tam potopi, ne vstane nikoli več.

Tonej počiva tam. On ne vstane nikoli več... vstala pa je ljubezen do slovenske koroške zemlje...

Lastnik in izdajatelj: **Gregor Einspieler**, prošt v Tinjah.
Odgovorni urednik: **Otmir Mihálek**.
Tisk tiskarne Družbe sv. Mohorja v Prevaljah.

Išče se v vsaki občini oseba, ki bi prevzela **zbiranje rabljenih poštних znamk.**

Ker je zaslužek lahek in po marljivosti precejšen, je ta posel posebno ugoden za **invalidne**.

Ponudbe naj se pošljejo takoj na naslov: „Lahek zaslužek“, Velikovec, poštneležeče.

Več pridnih, zanesljivih

delavcev

sprejme takoj proti dobri plači

Koroška gospodarska družba
Sinčavas.

Ženitna ponudba.

Kmetski fant, star 38 let, ki ima 22.000 kron gotovine, se želi oženiti z dekletom ali vdovo na malo posestvo. Naslov pove upravništvo lista „Mir“, Prevalje.

Kuharica ki se razume tudi na gospodinjstvo, išče službo k pošteni, krščanski družini, najraje v župnišče. Naslov pove upravništvo „Mira“.

Sukanec, bel in črn, glavniške za česanje, gladilni (šmirgel) papir, vlasnice, krtače za ribanje, Zlatorog-milo la., testenine, vžigalice in sveče

nudi po najnižjih cenah

veletrgovina

Osvald Dobeic, Ljubljana
Sv. Jakoba trg 9.

Slovenci! Plebiscit je pred durmi!
Vsi na delo za narod! --

Vzgojišče za deklice

(internat)

v „Narodni šoli“ v Št. Rupertu pri Velikovcu

se priporoča p. n. slovenskim starišem. Sprejmejo se deklice, ki hočejo obiskovati gimnazijo, učiteljšče ali meščansko šolo v Velikovcu, ljudskošolske učenke, ki hočejo obiskovati javno petrazredno deklisko šolo v „Narodni šoli“ in večje, šoli odrasle deklice, ki želijo obiskovati gospodinjstvo šolo v „Narodni šoli“. Začetek novega šolskega leta se bo pravočasno naznanil, na gospodinjstvo šoli se pa začne zimski tečaj dne 1. novembra 1920. Nadaljna pojasnila dajejo šolske sestre v „Narodni šoli“ v Št. Rupertu pri Velikovcu.